
**GŁÓWNY KOMITET WSPIERAJĄCY KONGRESU
REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026**

ul. Mielżyńskiego 27/29, I piętro, p. 13, 61-725 Poznań
e-mail: kongres@regionalizm.pl, www.regionalizm.pl

Poznań, 03.2026

KONGRES REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026
ZAŁĄCZONE MATERIAŁY

- Załącznik I.** Założenia, cele, zadania, etapy, organizatorzy KRP 2026 (szkic) (s. 2).
- Załącznik II.** Założenia Ogólne KRP 2026 w Poznaniu – projekt (s. 3).
- Załącznik III.** Założenia Programowe KRP 2026 – projekt (s. 4).
- Załącznik IV.** Program Regionalizmu Polskiego 2026 – projekt (s. 5-6).
- Załącznik V.** Rola i zadania regionalizmu – projekt (s. 7).
- Załącznik VI.** Dezyderaty wstępne – projekt (s. 8).
- Załącznik VII.** Deklaracja Kongresu Regionalizmu Polskiego 2026 w Poznaniu – projekt (s. 9).
- Załącznik VIII.** Pismo przewodnie – projekt (s. 10).
- Załącznik IX.** Propozycje ogólne dla Pełnomocników Kongresu w Województwie – projekt (s. 11).
- Załącznik X.** Propozycje dot. organizacji Sejmiku Regionalnego Województwa – projekt (s. 12-13).
- Załącznik XI.** Propozycje ogólne dla Pełnomocników Kongresu w Powiecie – projekt (s. 14).
- Załącznik XII.** Propozycje dot. organizacji Sejmiku Regionalnego Powiatu – projekt (s. 15).
- Załącznik XIII.** Logotyp KRP 2026 (s. 16-17).
- Załącznik XIV.** Liczba delegatów na Kongres Regionalizmu Polskiego 2026 według województw (s. 18).
- Załącznik XV.** Projekt Centrów Integracji Regionalnej (s. 19-21).

Patronat honorowy:

Minister
Edukacji

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Prezydenta
Miasta Poznania

Załącznik I.

ZAŁOŻENIA, CELE, ZADANIA, ETAPY, ORGANIZATORZY KONGRESU REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026

KONGRES REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026: TRADYCJA – AKTYWNOŚĆ – NOWOCZESNOŚĆ

Główną ideą Kongresu jest uczczenie **100. rocznicy przyjęcia „Programu Regionalizmu Polskiego” (1926)**. Wydarzenie stanowi hołd dla twórców historycznego programu i jest platformą do wypracowania nowoczesnej wizji regionalizmu na miarę XXI wieku.

I. Cele i priorytety

- **Opracowanie „Programu Regionalizmu Polskiego 2026”:** Stworzenie dokumentu w drodze ogólnokrajowej dyskusji, który zostanie uroczystie przyjęty podczas finałowych obrad w Poznaniu.
- **Integracja lokalnych wspólnot:** Zacieśnienie współpracy między mieszkańcami, organizacjami obywatelskimi a samorządem terytorialnym.
- **Wzmocnienie sprawczości:** Wypracowanie metod zwiększających aktywność społeczną i zaangażowanie obywateli w sprawy publiczne.
- **Nowe rozwiązania ustrojowe:** Wypracowanie koncepcji **Ośrodków (Centrów) Integracji Regionalnej** – jednostek wspierających społeczeństwo obywatelskie i przeciwdziałających polaryzacji.

II. Główne zadania

- **Organizacja Kongresu w Poznaniu:** Przygotowanie dwudniowego forum podsumowującego proces konsultacji.
- **Sejmiki Regionalne:** Przeprowadzenie oddolnych debat na szczeblu powiatowym i wojewódzkim (wraz z wyborem delegatów i opracowaniem lokalnych programów regionalnych).
- **Budowa spójności:** Przeciwdziałanie radykalizacji nastrojów poprzez wzmacnianie tożsamości lokalnej i terytorialnej.

III. Harmonogram działań (etapy)

- **Do listopada 2025:** Opracowanie koncepcji i programu przez Główny Komitet Wspierający; powołanie Głównego Sztabu Organizacyjnego oraz pełnomocników wojewódzkich.
- **Grudzień 2025:** Formowanie Wojewódzkich Sztabów Organizacyjnych i struktur powiatowych.
- **Do czerwca 2026:** Organizacja **Powiatowych Sejmików Regionalnych** i wybór delegatów.
- **Do lipca 2026:** Realizacja **Wojewódzkich Sejmików Regionalnych** i konsultacje projektu programu krajowego.
- **Październik 2026:** Finałowe obrady **Kongresu Regionalizmu Polskiego 2026 w Poznaniu**.

IV. Organizatorzy (Główny Komitet Wspierający)

Strukturę Kongresu oparto na czterech filarach regionalizmu:

- **Filar społeczno-kulturowy:** prof. Jerzy Babiak (Wielkopolskie Towarzystwo Kulturalne).
- **Filar gospodarczo-samorządowy:** prof. Tadeusz Wallas (Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego).
- **Filar społeczno-naukowy:** prof. Filip Kaczmarek (Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk).
- **Filar geograficzno-krajoznawczy:** Paweł Mordal (Wielkopolska Korporacja Oddziałów PTTK).

Koordinacja:

- Inicjator i Główny Koordynator: **prof. Ryszard Kowalczyk**
- Współkoordynator: **prof. Waldemar Stugocki**
- Sekretarz: **Marek Grzegorz Nowak**

Załącznik II.

ZAŁOŻENIA OGÓLNE KONGRESU REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026 W POZNANIU – PROJEKT

Hasło przewodnie: „Region-Regionalizm – Przyszłość i Rozwój”

Miejsce i termin: Poznań, październik 2026 roku

1. Kontekst historyczny i cele

- **Jubileusz 100-lecia:** Kongres stanowi formę uczczenia 100. rocznicy przyjęcia historycznego „Programu Regionalizmu Polskiego” (1926). Jest wyrazem hołdu dla jego twórców, którzy u progu odrodzonej Polski zdefiniowali fundamenty życia społeczno-kulturowego, gospodarczego i państwowego.
- **Misja strategiczna:** Opracowanie i przyjęcie w drodze ogólnokrajowej dyskusji nowoczesnego „Programu Regionalizmu Polskiego 2026”, odpowiadającego na wyzwania XXI wieku.

2. Główne zadania i integracja społeczna

- **Przygotowanie merytoryczne:** Organizacja Sejmików Regionalnych na szczeblu powiatowym i wojewódzkim jako platformy konsultacyjnej dla nowego Programu.
- **Sprawczość obywatelska:** Budowa spójności terytorialnej i społecznej poprzez integrowanie mieszkańców, organizacji pozarządowych oraz samorządów.
- **Innowacja ustrojowa:** Wypracowanie koncepcji **Ośrodków (Centrów) Integracji Regionalnej** jako nowych rozwiązań wspierających aktywność oddolną i zapobiegających polaryzacji.

3. Harmonogram przygotowań (etapy)

- **Do listopada 2025:** Opracowanie koncepcji finansowej i programowej; powołanie Głównego Sztabu Organizacyjnego oraz Pełnomocników Wojewódzkich.
- **Od grudnia 2025:** Tworzenie struktur regionalnych i lokalnych (Wojewódzkie Sztaby Organizacyjne i Pełnomocnicy Powiatowi).
- **Do czerwca 2026:** Przeprowadzenie **Sejmików Regionalnych Powiatów** (wybór delegatów, debaty nad programem).
- **Do lipca 2026:** Przeprowadzenie **Sejmików Regionalnych Województw** (formułowanie dezyderatów i wniosków krajowych).
- **Październik 2026:** Finałowe obrady dwudniowego Kongresu w Poznaniu.

4. Struktura organizacyjna i filary

Kongres opiera się na współdziałaniu czterech filarów regionalizmu, reprezentowanych w **Głównym Komitecie Wspierającym**:

- **Filar Społeczno-Kulturalny:** prof. Jerzy Babiak (Wielkopolskie Towarzystwo Kulturalne).
- **Filar Gospodarczo-Samorządowy:** prof. Tadeusz Wallas (Towarzystwo im. H. Cegielskiego).
- **Filar Społeczno-Naukowy:** prof. Filip Kaczmarek (Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk).
- **Filar Geograficzno-Krajoznawczy:** Paweł Mordal (Wielkopolska Korporacja PTTK).

Kierownictwo:

- Główny koordynator: **prof. Ryszard Kowalczyk**
- Współkoordynator: **prof. Waldemar Stugocki**
- Sekretarz: **Marek Grzegorz Nowak**

5. Mechanizm konsultacji oddolnych

- **Sejmik Powiatowy:** Miejsce wypracowania „Programów Regionalnych dla Powiatu” oraz wyboru delegatów. Docelowo forum dla **Powiatowych Centrów Integracji Regionalnej (CPIR)**.
- **Sejmik Wojewódzki:** Synteza wniosków z powiatów, przygotowanie dezyderatów na Kongres. Docelowo forum dla **Wojewódzkich Centrów Integracji Regionalnej (CWIR)**.
- **Biuro Prasowe:** Główny Komitet powoła **Rzecznika Prasowego** odpowiedzialnego za promocję, współpracę z mediami oraz pozyskiwanie partnerów i sponsorów.

Załącznik III.

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE KONGRESU REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026 – PROJEKT

TRADYCJA – NOWOCZESNOŚĆ – WSPÓLNOTA

Idea przewodnia:

Program Kongresu Regionalizmu Polskiego 2026 stanowi pomost między historycznym etosem ruchu (od Programu z 1926 r., przez Kartę z 1994 r., po Deklarację z 2006 r.) a wyzwaniem nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego. Celem jest sformułowanie nowej wizji regionalizmu, która integruje tożsamość terytorialną z wymogami polityczno-ustrojowymi i gospodarczymi współczesnej Polski.

I. Kluczowe obszary diagnostyczne

Analiza problematyki regionów i środowisk lokalnych koncentruje się na czterech płaszczyznach:

- **Instytucjonalnej:** Funkcjonowanie państwa i samorządu terytorialnego w służbie obywatela.
- **Gospodarczo-bytowej:** Organizacja pracy, stabilność socjalno-ekonomiczna rodziny oraz zrównoważony rozwój lokalny.
- **Społeczno-obywatelskiej:** Budowa podmiotowości mieszkańców i aktywnych struktur samorządowych.
- **Kulturowo-naukowej:** Synergia życia kulturalnego, badań naukowych oraz turystyki krajoznawczej.

II. Spójność społeczna i dialog międzypokoleniowy

- **Centra Integracji Międzypokoleniowej:** Powołanie miejsc wymiany doświadczeń, gdzie seniorzy pełnią rolę kustoszy pamięci, a młodzież staje się liderem innowacji.
- **Kultura dialogu:** Promowanie tolerancji, poszanowania praw mniejszości oraz budowanie odporności na mowę nienawiści i wykluczenie społeczne.

III. Nowoczesna partycypacja i sprawczość

- **Innowacje społeczne:** Wdrażanie nowych formuł organizacji życia zbiorowego, które łączą dobro indywidualne z interesem wspólnym.
- **Samorząd jako partner:** Uznanie samorządu terytorialnego za fundament dialogu o tożsamości regionalnej i głównego gwaranta spójności społecznej.

IV. Edukacja i media: fundamenty świadomości

- **Szkoła w regionie, region w szkole:** Wprowadzenie „obywatelskości praktycznej” do programów nauczania poprzez realizację projektów w najbliższym otoczeniu ucznia.
- **Odpowiedzialne media lokalne i regionalne:** Reorganizacja misji mediów regionalnych w dobie cyfryzacji – walka z dezinformacją, budowanie energii społecznej oraz stanie na straży praw i wolności obywatelskich.

V. Nauka i administracja w służbie regionu

- **Nauka stosowana:** Większe powiązanie badań naukowych z realnymi potrzebami regionu (diagnoza i prognozowanie zjawisk społeczno-gospodarczych).
- **Regionalizacja usług publicznych:** Dalsza decentralizacja państwa mająca na celu zwiększenie efektywności zaspokajania potrzeb mieszkańców bez obniżania sprawności administracji centralnej.

Załącznik IV.

PROGRAM REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026 – PROJEKT

PREAMBUŁA:

REGIONALIZM 4.0 – WSPÓLNOTY JUTRA

Sto lat po sformułowaniu „Programu Regionalizmu Polskiego” stajemy w obliczu świata, w którym tożsamość regionalna przestaje być jedynie dziedzictwem przeszłości, a staje się kluczowym kapitałem przyszłości. W dobie globalnych sieci, cyfrowej transformacji i dynamicznych zmian klimatycznych, to właśnie Region – nasza „mała ojczyzna” – staje się fundamentem poczucia bezpieczeństwa, sprawczości i ludzkiej godności. Wspólnoty lokalne odgrywają zasadniczą rolę w budowaniu odporności, tożsamości i pomyślności Rzeczypospolitej. Silne regiony, to nowoczesna Polska. Współczesny regionalizm musi wyjść poza ramy „folkloru” i stać się modelem zarządzania państwem. Regiony mogą być centrami innowacji społecznych, gdzie technologia służy pogłębianiu demokracji, a nie tylko administracji.

Świadomi dorobku pokoleń regionalistów polskich z lat 1926, 1994 i 2006 ogłaszamy program dla Polski nowoczesnej, zdecentralizowanej i solidarnej. Naszym celem nie jest jedynie ochrona tradycji, lecz budowa inteligentnych wspólnot, które potrafią łączyć pamięć i szacunek do korzeni kulturowych z odwagą podejmowania innowacji i projektowania lepszej przyszłości. Wierzymy, że:

- Podmiotowość regionu to najlepsza odpowiedź na wiele problemów współczesności.
- Cyfrowa bliskość i rozwój technologii powinny służyć wzmocnieniu więzi sąsiedzkich, a nie ich osłabianiu.
- Samorządność jest jedyną drogą do budowy państwa odpornego na rozmaite kryzysy, opartego na zaufaniu i partycypacji obywatelskiej.
- Nowoczesny regionalizm stanowi reakcję na globalne wyzwania.

Niniejszy „Program Regionalizmu Polskiego 2026” to zaproszenie do współtworzenia Polski, w której każda gmina, miasto, powiat i województwo jest suwerennym laboratorium pomysłów na lepsze życie, a różnorodność kulturowa regionów i aktywni obywatele stanowią naszą największą narodową siłę.

PROGRAM REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026

I. Państwo jako wspólnota regionów: jedność i różnicowanie

1. **Podstawa jedności:** fundamentem siły państwa jako dobra wspólnego jest zachowanie równowagi pomiędzy instytucjami centralnymi a samorządem terytorialnym, przy pełnym poszanowaniu praw i wolności obywatelskich oraz interesów społeczności lokalnych i regionów.
2. **Potencjał różnorodności:** podtrzymanie i swobodny rozwój duchowej i materialnej tożsamości regionów jest warunkiem racjonalnego podziału pracy oraz wyzwolenia energii twórczej społeczeństwa. Różnorodność kulturowa stanowi fundament nowoczesnej tożsamości narodowej.
3. **Stymulacja rozwoju:** państwo powinno wspierać indywidualność regionów, uznając, że ich unikalne cechy stymulują innowacyjność i pomnażają bogactwo całej wspólnoty.

II. Nowoczesne życie gospodarcze

1. **Harmonia i profilowanie:** profil gospodarczy regionu powinien wynikać z jego uwarunkowań naturalnych, ludnościowych i kulturowych. Jedność gospodarczą państwa buduje się poprzez zbliżanie poziomu życia w regionach przy jednoczesnym zachowaniu ich odmiennych specjalizacji.
2. **Regionalizm jako impuls:** ruch regionalistyczny pragnie pełnić funkcję koordynatora działań w regionie poprzez:
  - a. Inicjowanie badań naukowych i tworzenie dedykowanych programów gospodarczych.
  - b. Podnoszenie kompetencji kadr lokalnych i wspieranie terytorialnych marek gospodarczych.

3. **Wspólnota interesów:** Regionalizm promuje współpracę międzysektorową poprzez związki lokalne, ruch spółdzielczy, zrzeszenia zawodowe oraz aktywny dialog z opinią publiczną.

III. Ustrój samorządowy i obywatelski

1. **Decentralizacja i efektywność:** dążymy do modelu administracyjnego, w którym decentralizacja finansów i usług publicznych zapewnia sprawność państwa, a jednocześnie pozwala na efektywną realizację zadań najbliższej obywatela.
2. **Samorządność kompetencyjna:** samorząd terytorialny powinien posiadać szerokie kompetencje w zakresie kształtowania tożsamości regionu i rozwoju lokalnych centrów wzrostu.
3. **Legislacja profilowana:** postulujemy dostosowanie przepisów prawnych oraz rozwiązań organizacyjnych do specyficznych potrzeb i tradycji poszczególnych regionów.
4. **Instytucjonalizacja dialogu i współpracy (Centra Integracji):**
  - a. **Powiatowe i Wojewódzkie Centra Integracji Regionalnej:** pełnią rolę koordynatorów wspierających twórców, animatorów, stowarzyszenia lokalne i regionalne. Ich celem jest w szczególności utrwalanie tożsamości regionu, edukacja historyczna, promocja walorów regionu, inicjowanie i wspomaganie jego interdyscyplinarnych badań, wspieranie rozwoju społeczno-kulturalnego i gospodarczego oraz budowanie spójności społecznej i terytorialnej.
  - b. **Ogólnokrajowe Centrum Integracyjne:** stanowi narzędzie artykulacji potrzeb całego ruchu regionalistycznego wobec władz państwowych i samorządowych.
  - c. **Finansowanie Centrów Integracji:** stałe subwencje w budżetach samorządów i państwa na ich działalność.
5. **Kongres Regionalizmu Polskiego:** cykliczne forum wypracowujące ogólnopolski program regionalizmu, odbywające się rotacyjnie w każdym województwie w oparciu o prace Sejmików Regionalnych.

IV. Życie kulturalne i edukacja

1. **Nauka w służbie regionu:** praca społeczno-kulturalna powinna być ściśle powiązana z badaniami regionu. Biblioteki, domy kultury i muzea mogą pełnić funkcję regionalnych stacji naukowych.
2. **Edukacja dla sprawczości (szkoła w regionie, region w szkole):**
  - a. Wprowadzenie do programów nauczania komponentu obywatelskości praktycznej.
  - b. Realizacja projektów edukacyjnych osadzonych w najbliższym otoczeniu ucznia i posiadających wpływ na lokalną rzeczywistość.
3. **Tożsamość w sztuce:** promowanie twórczości regionalnej, która ukazuje głęboką więź człowieka z jego środowiskiem.
4. **Niezależne media lokalne i regionalne:**
  - a. Media lokalne i regionalne mają obowiązek rzetelnego odzwierciedlenia życia społeczności i pełnienia funkcji kontrolnej wobec władzy.
  - b. Walka z dezinformacją: priorytetem jest ochrona lokalnej przestrzeni informacyjnej przed manipulacją.
  - c. Fundusz Wsparcia: ustanowienie systemu finansowania dla niezależnych mediów obywatelskich, gwarantującego ich pluralizm i wolność słowa.

*Program przyjęty przez delegatów i uczestników
Kongresu Regionalizmu Polskiego w Poznaniu w 2026 roku*

Załącznik V.

ROLA I ZADANIA REGIONALIZMU – MANIFEST NOWOCZESNEGO REGIONALIZMU 2026 – PROJEKT

PREAMBUŁA

Regionalizm polega nie tylko na pielęgnowaniu tradycji regionu oraz poczucia więzi i dumy wśród jego mieszkańców, ale przede wszystkim na budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i wspieraniu zrównoważonego rozwoju. Skupiając się na trzech kluczowych filarach:

1. Filar **tożsamościowy i edukacyjny**: a) ochrona dziedzictwa materialnego i niematerialnego, b) wykorzystanie badań naukowych do zrozumienia specyfiki regionu, c) kształtowanie postaw patriotyzmu regionalnego i odpowiedzialności za otoczenie.

2. Filar **społeczno-etyczny**: a) promowanie tolerancji i walka z ksenofobią, b) włączanie obszarów peryferyjnych i zapobieganie ich marginalizacji, c) integracja różnych grup etnicznych i społecznych wewnątrz regionu.

3. Filar **demokratyczny i rozwojowy**: a) aktywizacja mieszkańców i wdrażanie narzędzi partycypacji społecznej, b) wzmocnienie samorządności terytorialnej, c) holistyczne podejście do rozwoju: nie tylko gospodarka i infrastruktura, ale też jakość życia, wartości i stabilność ekonomiczna rodzin.

MANIFEST NOWOCZESNEGO REGIONALIZMU 2026

Człowiek – Miejsce – Wspólnota

1. **Fundament relacji**: Regionalizm to silna więź między człowiekiem a miejscem, w którym żyje, pracuje i tworzy. Miejsce to nie tylko przestrzeń, to nasza wspólna odpowiedzialność.
2. **Ochrona różnorodności**: Naszą siłą jest unikalność. Regionalizm stoi na straży mozaiki społeczno-kulturowej, chroniąc lokalne tożsamości przed ujednoczeniem.
3. **Kultura szacunku**: Regionalizm to synonim harmonii. Promujemy tolerancję i otwartość, bezwzględnie sprzeciwiając się ksenofobii, mowie nienawiści i wykluczeniu.
4. **Dziedzictwo jako inspiracja**: Chronimy przeszłość (kulturę materialną i duchową), by czerpać z niej mądre wzorce dla nowoczesnego życia i przyszłych pokoleń.
5. **Motor demokracji**: Regionalizm to mechanizm oddolnej samoorganizacji. To paliwo dla autentycznej kultury demokratycznej, w której każdy ma głos.
6. **Narzędzia współuczestnictwa**: Nie tylko pytamy o zdanie – wdrażamy nowoczesne technologie i metody partycypacji, które pozwalają mieszkańcom realnie współkreować lokalną rzeczywistość.
7. **Integracja narodowa i terytorialna**: Budujemy spójność państwa poprzez silne regiony. Naszym zadaniem jest łączenie różności w jeden solidarny organizm.
8. **Samorządność obywatelska**: Aktywizujemy wspólnoty lokalne. Wierzymy, że silne społeczeństwo obywatelskie wyrasta z szacunku dla lokalnych źródeł.
9. **Zrównoważony rozwój**: Rozwój to nie tylko gospodarka. To przede wszystkim inwestycja w wartości, normy, postawy oraz stabilność ekonomiczną każdej rodziny.
10. **Solidarność z peryferiami**: Regionalizm nie zna granic ważności. Szczególną troską otaczamy obszary problemowe, walcząc ze stygmatyzacją i marginalizacją jakiegokolwiek części kraju.
11. **Nauka w służbie regionu**: Domagamy się ścisłego powiązania badań naukowych z realnym życiem. Nauka musi diagnozować i rozwiązywać problemy, z którymi mierzą się nasi mieszkańcy.
12. **Edukacja dla odpowiedzialności**: Kształtujemy postawy obywatelskie i patriotyczne oparte na solidarności. Wychowujemy świadomych współgospodarzy demokratycznego państwa.
13. **Instytucjonalizacja obywatelskości**: Współczesny regionalizm to najwyższa forma społeczeństwa obywatelskiego – zorganizowana, sprawcza i świadoma swojej roli w budowaniu przyszłości Polski.

Załącznik VI.

DEZYDERATY WSTĘPNE KONGRESU REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026 – PROJEKT

Kierunki reform ustrojowych i społecznych

W oparciu o diagnozę współczesnych wyzwań rozwojowych Polski, uczestnicy procesów sejmikowych formułują następujące dezyderaty:

1. Instytucjonalne wsparcie regionalizmu

- **Powołanie Centrum Integracyjnego Regionalizmu Polskiego (CIRP):** Ustanowienie ogólnokrajowej instytucji koordynującej, monitorującej i wspierającej ruchy regionalne oraz promującej ideę nowoczesnego regionalizmu w skali państwa.

2. Decentralizacja i regionalizacja zarządzania państwem

- **Wzmocnienie kompetencji regionów:** Przekazanie szerokich uprawnień decyzyjnych samorządom województw, szczególnie w obszarach strategicznego planowania rozwoju, przy jednoczesnym zapewnieniu adekwatnego finansowania (zasada adekwatności środków do zadań).
- **Subsubsydiarność (pomocniczość):** Przeniesienie wybranych zadań wraz z budżetami z poziomu wojewódzkiego na poziom powiatowy. Celem jest wzmocnienie wspólnot lokalnych oraz stymulowanie współpracy między sąsiednimi powiatami w realizacji wspólnych inwestycji i usług.

3. Budowa sieci Centrów Integracji Regionalnej (CIR)

- **Instytucjonalizacja społeczeństwa obywatelskiego:** Utworzenie **Powiatowych (CPIR)** oraz **Wojewódzkich (CWIR)** Centrów Integracji Regionalnej. Mają one pełnić rolę „obywatelskich centrów dystrybucji środków” i ośrodków wsparcia dla organizacji pozarządowych.
- **Kluczowe zadania CIR:**
  - Inspirowanie i koordynacja oddolnych inicjatyw na rzecz regionu.
  - Ochrona tożsamości lokalnej i budowanie spójności społecznej (przeciwdziałanie polaryzacji).
  - Profesjonalna promocja walorów turystycznych, gospodarczych i kulturowych.
  - Wspieranie interdyscyplinarnych badań nad regionem.

4. Regionalizacja badań naukowych i finansów

- **Nauka dla regionu:** Regionalizacja środków na badania naukowe i ich ścisłe powiązanie z realnymi potrzebami lokalnych sektorów gospodarczych oraz społeczności.
- **Fundusze Obywatelskie:** Stworzenie mechanizmów decentralizacji środków finansowych dedykowanych bezpośrednio na rozwój inicjatyw obywatelskich w regionach.

5. Regionalizacja usług publicznych (ochrona zdrowia)

- **Efektywna ochrona zdrowia:** Regionalizacja organizacji i finansowania systemów ochrony zdrowia. Wykorzystanie instytucji samorządowych oraz powołanie samorządowych organizacji ochrony zdrowia, co pozwoli na lepsze dopasowanie usług medycznych do specyfiki demograficznej i potrzeb danego regionu.

Zał. VII.

DEKLARACJA KONGRESU REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026 W POZNANIU – PROJEKT

**DEKLARACJA
Kongresu Regionalizmu Polskiego 2026 w Poznaniu**

Uznając dorobek polskiego regionalizmu za kluczowy element tożsamości narodowej oraz fundamentu demokratycznego państwa, my, uczestnicy Kongresu Regionalizmu Polskiego w Poznaniu, oświadczamy:

- *Kierowani troską o rodzime dziedzictwo kulturowe i zrównoważony rozwój regionów, potwierdzamy konieczność wzmocnienia aktywności obywatelskiej.*
- *Chcemy tworzyć więzi oparte na partnerstwie, dobru wspólnym i międzypokoleniowej solidarności.*
- *Wierzymy, że ład społeczny musi się opierać na praworządności, tolerancji oraz transparentności życia publicznego.*
- *Podkreślając rolę samorządu terytorialnego w życiu regionu, wyrażamy przekonanie, że silny regionalizm jest niezbędny dla integracji kulturowej oraz kształtowania odpowiedzialnego społeczeństwa, budującego pomyślność wspólnej Ojczyzny.*

*Deklaracja przyjęta przez delegatów i uczestników
Kongresu Regionalizmu Polskiego w Poznaniu w 2026 roku*

Załącznik VIII.

PISMO PRZEWODNIE – PROJEKT

KONGRES REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026: TRADYCJA – AKTYWNOŚĆ – NOWOCZESNOŚĆ

Szanowni Państwo!

W 2026 roku obchodzić będziemy **100. rocznicę przyjęcia „Programu Regionalizmu Polskiego”** – dokumentu przełomowego, który podniósł ideę regionalizmu do rangi zasady państwowotwórczej. Jubileusz ten jest główną przesłanką do organizacji **Kongresu Regionalizmu Polskiego 2026 w Poznaniu**, będącego wyrazem uznania dla twórców historycznego programu z 1926 roku oraz impulsem do odnowienia podmiotowości lokalnych wspólnot.

I. Idea i cel Kongresu

Głównym celem Kongresu jest opracowanie i przyjęcie **„Programu Regionalizmu Polskiego 2026”**. Dokument ten powstanie w drodze ogólnokrajowej dyskusji podczas powiatowych i wojewódzkich Sejmików Regionalnych, a jego finalna wersja zostanie zatwierdzona w Poznaniu. Za hasło przewodnie wydarzenia przyjęto: **„Region-Regionalizm – Przyszłość i Rozwój”**.

II. Kluczowe zadania

- **Integracja społeczna:** Budowa pomostu między mieszkańcami, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego a samorządem terytorialnym.
- **Sprawczość obywatelska:** Identyfikacja wyzwań stojących przed wspólnotami lokalnymi oraz wypracowanie metod zwiększających aktywność mieszkańców w sprawach publicznych.
- **Innowacja ustrojowa:** Wypracowanie koncepcji **Ośrodków (Centrów) Integracji Regionalnej** – nowoczesnych jednostek wspierających spójność społeczną i terytorialną w XXI wieku.

III. Filary i organizacja

Prace merytoryczne oparto na czterech fundamentach życia regionu:

- **Społeczno-kulturalnym** (prof. Jerzy Babiak),
- **Gospodarczo-samorządowym** (prof. Tadeusz Wallas),
- **Społeczno-naukowym** (prof. Filip Kaczmarek),
- **Geograficzno-krajoznawczym** (Paweł Mordal).

Koordinację nad całością sprawują: **prof. Ryszard Kowalczyk** (Główny Koordynator), **prof. Waldemar Sługocki** (Współkoordynator) oraz **Marek Grzegorz Nowak** (Sekretarz).

IV. Harmonogram przygotowań

- **Do listopada 2025:** Opracowanie koncepcji i programu przez Główny Komitet Wspierający.
- **Od grudnia 2025:** Powoływanie wojewódzkich i powiatowych struktur organizacyjnych.
- **Do czerwca 2026:** Przeprowadzenie **Sejmików Regionalnych Powiatów** i wybór delegatów.
- **Do lipca 2026:** Organizacja **Sejmików Regionalnych Województw** i konsultacje projektu programu.
- **Październik 2026:** Uroczyste obrady **Kongresu w Poznaniu**.

V. Mechanizm konsultacji (Sejmiki)

Sejmiki Powiatowe i Wojewódzkie stanowią serce projektu. To na nich mieszkańcy wypracują lokalne programy regionalne i dezyderaty, które zostaną przedstawione w Poznaniu. Docelowo struktury te mają przekształcić się w stałe **Centra Integracji Regionalnej (CPIR i CWIR)**, służące wspieraniu lokalnej tożsamości i współpracy międzysektorowej.

Załącznik IX.

PROPOZYCJE OGÓLNE DLA PEŁNOMOCNIKÓW KONGRESU W WOJEWÓDZTWIE – PROJEKT

1. Budowa Wojewódzkiego Sztabu Organizacyjnego (WSO)

Pełnomocnik Wojewódzki powołuje Sztab, który stanowi organ wykonawczy w regionie. Przy konstruowaniu składu zaleca się dwa podejścia:

- **Model Terytorialny (Podregiony):** Wyznaczenie koordynatorów dla poszczególnych podregionów statystycznych, z wyraźnym rozróżnieniem na powiaty ziemskie i miasta na prawach powiatu (powiaty grodzkie).
  - *Przykład:* W województwie dolnośląskim sztab może liczyć 9 osób (Pełnomocnik + 4 koordynatorów podregionów ziemskich + 4 koordynatorów miast prezydenckich).
- **Model Branżowy (Filary):** Włączenie do Sztabu ekspertów reprezentujących cztery filary regionalizmu: społeczno-kulturalny, gospodarczo-samorządowy, społeczno-naukowy oraz geograficzno-krajoznawczy.

Wskazówka: W składzie WSO należy zadbać o parytet płci oraz reprezentację różnych grup pokoleniowych (synergia doświadczenia z innowacyjnością).

2. Powoływanie Pełnomocników Powiatowych

Od **grudnia 2025 roku** Pełnomocnicy Wojewódzcy mianują liderów w każdym powiecie województwa.

- Liczba pełnomocników powinna odpowiadać liczbie powiatów (ziemskich i grodzkich) w danym regionie.
- Pełnomocnik Powiatowy staje się bezpośrednim łącznikiem między strukturą wojewódzką a lokalną społecznością.

3. Harmonogram i cele wydarzeń regionalnych

Głównym zadaniem struktur wojewódzkich jest nadzór merytoryczny i logistyczny nad cyklem debat:

- **Do czerwca 2026 r. – Sejmiki Regionalne Powiatów:** Konsultacje społeczne i wybór delegatów na Kongres.
- **Do lipca 2026 r. – Sejmik Regionalny Województwa:** Forum podsumowujące z udziałem delegatów, władz samorządowych, partnerów i sponsorów.

Kluczowe cele Sejmiku Wojewódzkiego:

- Wypracowanie regionalnych postulatów do „Programu Regionalizmu Polskiego 2026”.
- Sformułowanie dezyderatów i uchwał końcowych.
- Inicjacja stałej współpracy w ramach przyszłego **Wojewódzkiego Centrum Integracji Regionalnej (CWIR)**.

4. Wyróżnienia

Sejmik Wojewódzki posiada mandat do wskazania liderów regionalizmu, którzy zostaną uhonorowani podczas finału w Poznaniu:

- **Lider regionalizmu:** Jedna wybitna postać zasłużona dla ruchu regionalistycznego w województwie.
- **Mecenas regionalizmu:** Firma lub darczyńca prywatny aktywnie wspierający inicjatywy lokalne.

5. Finansowanie i partnerstwa strategiczne

Pełnomocnicy Wojewódzcy są odpowiedzialni za budowanie zaplecza finansowego i partnerskiego:

- **Finanse:** Pozyskiwanie środków od Marszałków Województw, sektora prywatnego oraz fundacji. Obsługa finansowa odbywa się za pośrednictwem konta bankowego wskazanej organizacji partnerskiej.
- **Relacje instytucjonalne:** Zaleca się ścisłą współpracę z Departamentami Kultury Urzędów Marszałkowskich, Stowarzyszeniami Gmin i Powiatów, bibliotekami wojewódzkimi oraz muzeami.

Załącznik X.

PROPOZYCJE DOT. ORGANIZACJI SEJMIKU REGIONALNEGO WOJEWÓDZTWA – PROJEKT

ORGANIZACJA SEJMIKU REGIONALNEGO WOJEWÓDZTWA

Hasło: „Region-Regionalizm – Przyszłość i Rozwój”

1. Ramy organizacyjne

- **Termin:** Do lipca 2026 r.
- **Uczestnicy:** Pełnomocnik Wojewódzki, Wojewódzki Sztab Organizacyjny, Pełnomocnicy Powiatowi, delegaci na Kongres w Poznaniu wybrani w powiatach, partnerzy, sponsorzy oraz przedstawiciele samorządu województwa.
- **Wizualizacja:** Obowiązkowe użycie oficjalnej nazwy, logo oraz hasła Kongresu 2026.

2. Formuły Sejmiku

Zależnie od dostępnych środków finansowych organizator może wybrać jeden z dwóch wariantów:

- **Formuła Podstawowa:** Spotkanie robocze o charakterze merytoryczno-decyzyjnym (dyskusja nad programem, wybory i uchwały).
- **Formuła Rozszerzona:** Wzbogacenie obrad o komponent promocyjno-artystyczny (występy zespołów regionalnych, wystawy twórczości ludowej, prezentacja walorów turystycznych regionu).

3. Cele Strategiczne

- Konsultacja krajowego „Programu Regionalizmu Polskiego 2026”.
- Opracowanie opcjonalnego „Programu Regionalnego dla Województwa”.
- Sformułowanie listy dezyderatów i wniosków na Kongres w Poznaniu.
- Wskazanie kandydatów do wyróżnień (Lider i Mecenas Regionalizmu).
- Inicjacja powołania Wojewódzkiego Centrum Integracji Regionalnej (CWIR).

4. Ramowy Scenariusz Obrad

CZĘŚĆ I: Otwarcie i kontekst

1. Powitanie gości i przedstawienie celu Sejmiku przez Pełnomocnika Wojewódzkiego.
2. Wybór protokolanta (głosowanie).
3. *Opcjonalnie:* Prezentacja dorobku kulturowego regionu (występ artystyczny).
4. Podsumowanie przebiegu sejmików powiatowych i prezentacja sylwetek delegatów na Kongres.
5. Wystąpienie okolicznościowe: „Region i regionalizm a rozwój społeczeństwa obywatelskiego w województwie”.

CZĘŚĆ II: Prace merytoryczne i konsultacje

6. Powołanie Komisji Skrutacyjnej oraz Komisji Uchwał i Wniosków.
7. **Debata Programowa:** Odczytanie projektu Programu 2026, zgłaszanie uwag i głosowanie nad wnioskami do wersji ogólnopolskiej.
8. **Debata Regionalna:** Analiza i przyjęcie Programu Regionalnego Województwa (jeśli został przygotowany).
9. **Postulaty na Kongres:** Zgłaszanie i przegłosowanie zbiorczej listy dezyderatów do Poznania.

CZĘŚĆ III: Wyróżnienia i uchwały końcowe

10. **Nominacje do Nagród:** Wybór zasłużonej osoby/instytucji oraz firmy wspierającej regionalizm (Lider i Mecenas).
11. **Blok głosowań końcowych – przyjęcie kluczowych uchwał:**
  - * W sprawie Programu 2026 i Programu Regionalnego.
  - * W sprawie powołania Wojewódzkiego Centrum Integracji Regionalnej (CWIR).
  - * W sprawie przyjęcia „Deklaracji o roli i zadaniach regionalizmu polskiego”.

CZĘŚĆ IV: Zamknięcie

12. Podsumowanie obrad, podziękowanie partnerom i złożenie życzeń owocnych obrad delegatom udającym się do Poznania.

13. Obowiązki dokumentacyjne (Po zakończeniu Sejmiku)

Pełnomocnik Wojewódzki powinien przesłać do Głównego Sztabu Organizacyjnego w Poznaniu:

- Protokół z obrad Sejmiku Wojewódzkiego.
- Listę obecności.
- Zestawienie statystyczne (data, miejsce, liczba uczestników).
- Zbiorczą listę dezyderatów i przyjętych uchwał.

Załącznik XI.

PROPOZYCJE OGÓLNE DLA PEŁNOMOCNIKÓW KONGRESU W POWIECIE – PROJEKT

1. Budowa Powiatowego Sztabu Organizacyjnego (PSO)

Pełnomocnik Powiatowy tworzy zespół wykonawczy, dbając o zrównoważoną reprezentację:

- **Merytoryczną:** Przedstawiciele czterech filarów (kultura, gospodarka/samorząd, nauka, turystyka/krajoznawstwo).
- **Terytorialną:**
  - **Powiaty ziemskie:** Po jednym reprezentancie z każdej gminy/miasta wchodzącego w skład powiatu.
  - **Miasta na prawach powiatu:** Reprezentanci poszczególnych dzielnic lub osiedli.
- **Społeczną:** Parytet płci oraz dialog międzypokoleniowy.

2. Organizacja Sejmiku Regionalnego Powiatu

- **Termin:** Do czerwca 2026 r.
- **Uczestnicy:** Sztab powiatowy, delegacje z gmin/dielnic (sugerujemy po 3–5 osób z każdej jednostki), przedstawiciele samorządu (starostowie, wójtowie, burmistrzowie), partnerzy z Lokalnych Grup Działania (LGD) oraz instytucji kultury (muzea, biblioteki).
- **Cele strategiczne:**
  - Debata nad „Programem Regionalizmu Polskiego 2026”.
  - Wypracowanie „Programu Regionalnego dla Powiatu”.
  - Wybór delegatów na Kongres w Poznaniu.
  - Wskazanie kandydata na **Ambasadora Kongresu** w powiecie.

3. Zasady wyboru delegatów na Kongres w Poznaniu

Liczba delegatów zależy od liczby mieszkańców i statusu jednostki:

Typ jednostki / Miasto	Liczba ludności	Liczba delegatów
Powiaty ziemskie i miasta grodzkie	poniżej 200 tys.	1
Duże powiaty ziemskie (poznański, krakowski, wołomiński, wejherowski, nowosądecki, piaseczyński, kielecki)	powyżej 200 tys.	2
Miasta: Białystok, Bydgoszcz, Częstochowa, Gdańsk, Gdynia, Katowice, Lublin, Szczecin	200 – 500 tys.	2
Miasta: Kraków, Łódź, Poznań, Wrocław	500 – 800 tys.	3
Warszawa (podział na 8 okręgów dzielnicowych)	powyżej 800 tys.	8

4. Finansowanie i partnerstwa lokalne

- **Pozyskiwanie środków:** Pełnomocnicy we współpracy z przedstawicielami gminnymi zabiegają o wsparcie u starostów, urzędów miast/gmin, LGD oraz lokalnych przedsiębiorców (Mecenasów).
- **Obsługa finansowa:** Zaleca się gromadzenie środków za pośrednictwem konta bankowego zaprzyjaźnionej organizacji pozarządowej zaangażowanej w przygotowania Kongresu.
- **Współpraca merytoryczna:** Kluczowe jest nawiązanie relacji z wydziałami promocji i kultury samorządów oraz bazą Lokalnych Grup Działania.

5. Sprawozdawczość

Pełnomocnik Powiatowy wraz z wybranymi delegatami na Kongres uczestniczy w Sejmiku Regionalnym Województwa (czerwiec ewentualnie lipiec 2026), gdzie przedstawi wyniki prac powiatowych i zgłoszone dezyderaty.

Załącznik XII.

PROPOZYCJE DOT. ORGANIZACJI SEJMIKU REGIONALNEGO POWIATU – PROJEKT

INSTRUKCJA ORGANIZACJI SEJMIKU REGIONALNEGO POWIATU

Hasło: „Region-Regionalizm – Przyszłość i Rozwój”

1. Założenia organizacyjne

- **Termin:** Sejmik należy przeprowadzić do czerwca 2026 roku.
- **Uczestnicy:** Pełnomocnik powiatowy, Powiatowy Sztab Organizacyjny, reprezentanci ruchu regionalistycznego z gmin/miast (lub dzielnic), zaproszeni goście (samorządowcy, partnerzy LGD, sponsorzy) oraz przedstawiciele Wojewódzkiego Sztabu Organizacyjnego.
- **Cele strategiczne:**
  - Wybór delegatów na Kongres w Poznaniu.
  - Konsultacja krajowego „Programu Regionalizmu Polskiego 2026”.
  - Opracowanie „Programu Regionalnego dla Powiatu”.
  - Wypracowanie postulatów na szczebel wojewódzki.

2. Formuły wydarzenia

- **Podstawowa:** Koncentruje się na części merytoryczno-wyborczej i spotkaniu roboczym.
- **Rozszerzona:** Wzbogacona o prezentację dorobku kulturowego powiatu (występy artystyczne, wystawy twórców lokalnych, promocja walorów turystycznych).

3. Ramowy scenariusz obrad (Agenda)

CZĘŚĆ I: Otwarcie i wyróżnienia

1. **Powitanie:** Otwarcie obrad przez Pełnomocnika Powiatu i wybór protokolanta.
2. **Kontekst lokalny:** Prezentacja PSO, sponsorów oraz (opcjonalnie) występ artystyczny.
3. **Wystąpienie:** Referat okolicznościowy nt. roli regionalizmu w rozwoju powiatu.
4. **Uchwalenie:** Wręczenie certyfikatów „Przyjaciela Regionalizmu” dla zasłużonych osób, instytucji i mecenasów prywatnych.

CZĘŚĆ II: Procedura wyborcza

5. **Konstytuowanie komisji:** Powołanie Komisji Skrutacyjnej oraz Komisji Uchwał i Wniosków.
6. **Wybór delegatów:** Zgłoszenie kandydatur, prezentacja sylwetek, tajne lub jawne głosowanie oraz podjęcie uchwały zatwierdzającej wybór.

CZĘŚĆ III: Prace programowe i konsultacje

7. **Debata Krajowa:** Analiza projektu „Programu Regionalizmu Polskiego 2026” – zgłaszanie i przegłosowanie uwag.
8. **Debata Lokalna:** Prezentacja i przyjęcie projektu „Programu Regionalnego Powiatu”.
9. **Przerwa:** Poczestunek sprzyjający kularowym rozmowom i integracji.

CZĘŚĆ IV: Głosowania i uchwały końcowe

10. **Blok uchwał:** Przyjęcie dokumentów końcowych, w tym uchwał dotyczących:
  - * Deklaracji o zadaniach regionalizmu.
  - * Powołania Centrum Integracji Regionalnej (CPIR).
  - * Zbiorczej listy dezyderatów na Sejmik Wojewódzki.
11. **Podsumowanie:** Zamknięcie obrad, podziękowanie uczestnikom i gratulacje dla nowo wybranych delegatów.

4. Obowiązki dokumentacyjne

Po zakończeniu Sejmiku Pełnomocnik Powiatowy przesyła do **Wojewódzkiego Sztabu Organizacyjnego:**

1. Protokół z obrad.
2. Listę obecności.
3. Zestawienie statystyczne (miejsce, czas, liczba uczestników).

Załącznik XIII.

LOGOTYP KRP 2026

Założenia:

Ukazanie symbolicznie poprzez nowoczesny znak graficzny odrębności regionów, ale jednocześnie ich połączenia i wspólnoty, która tworzy współczesną Polskę. Znak ma być kompaktowy mały, pozwalający na modyfikację kolorystyczną i wykorzystanie na różnych nośnikach.

Symbolika znaku:

Znak oparty jest na 7 polach, okręgach symbolizujących 7 ważniejszych dla historii Polski regionów:

1. **Wielkopolska** – kolebka państwowości polskiej, tradycja gospodarności.
2. **Małopolska** – historyczny region z Krakowem, kultura szlachecka i ludowa.
3. **Mazowsze** – region Warszawy, folklor kurpiowski.
4. **Śląsk** – silna tożsamość lokalna i regionalna, kultura przemysłowa.
5. **Podhale** – kultura góralska, muzyka i tradycje pasterskie.
6. **Pomorze** – Kaszuby z własnym językiem i kulturą.
7. **Podlasie** – wielokulturowość (wpływy białoruskie, litewskie, tatarskie).

Znak został uproszczony do nowoczesnej prostej formy, by uniknąć ludowości i folkloru. Nie jest odtworzeniem granic regionów i różnic między nimi, by nie dawać powodów do kontrowersji i dyskusji, ale uogólnieniem idei: osobno, lokalnie – dla wspólnoty, dla Polski. Nowoczesna skrótowa forma ma być odniesieniem do dnia dzisiejszego, do wyzwań współczesności.

Odniesienia metaforyczne:

Okręgi nachodzące na siebie

- zakresy, granice regionów, zachodzenie na siebie, łączenie – wspólne elementy kulturowe,
- odmienności i połączenie w całość,
- symbolika jedności i ukierunkowanie „ku sobie”,
- forma kwiatu (rozwój, kwitnienie, ekologia), każdy „płatek” jest istotny dla uporządkowania i piękna całości, każdy element buduje całość,
- koncentryczna forma poprzez elementy składowe nawiązuje do budowania całości wokół idei porozumienia i współpracy,
- skojarzenia z haftem i ornamentem ludowym, splotem, połączeniem „zszywaniem”.

© Krzysztof Molenda_24.02.2025

**KONGRES
REGIONALIZMU POLSKIEGO**
Poznań 2026

**KONGRES
REGIONALIZMU POLSKIEGO**
Poznań 2026

Zał. XIV.**LICZBA DELEGATÓW NA KONGRES REGIONALIZMU POLSKIEGO 2026 WEDŁUG WOJEWÓDZTW**

Nazwa województwa	Liczba delegatów/delegatek według statusu jednostek terytorialnych
Dolnośląskie	3 Wrocław+26 powiaty ziemskie+3 miasta/powiaty= 32
Kujawsko-pomorskie	2 Bydgoszcz+19 powiaty ziemskie+3 miasta/powiaty= 24
Lubelskie	2 Lublin+20 powiaty ziemskie+3 miasta/powiaty= 25
Lubuskie	12 powiaty ziemskie+2 miasta/powiaty= 14
Łódzkie	3 Łódź+21 powiaty ziemskie+2 miasta/powiaty= 26
Małopolskie	3 Kraków+4 powiat krakowski i nowosądecki+17 powiaty ziemskie+2 miasta/powiaty= 26
Mazowieckie	8 Warszawa+4 powiaty piaseczyński i wołomiński+35 powiaty ziemskie+4 miasta/powiaty= 51
Opolskie	11 powiaty ziemskie+1 miasto/powiat= 12
Podkarpackie	21 powiaty ziemskie+4 miasta/powiaty= 25
Podlaskie	2 Białystok+14 powiaty ziemskie+2 miasta/powiaty= 18
Pomorskie	4 Gdańsk i Gdynia+2 powiat wejherowski+15 powiaty ziemskie+2 miasta/powiaty= 23
Śląskie	4 Częstochowa i Katowice+17 powiaty ziemskie+17 miasta/powiaty= 38
Świętokrzyskie	2 powiat kielecki+12 powiaty ziemskie+1 miasto/powiat= 15
Warmińsko-mazurskie	19 powiaty ziemskie+2 miasta/powiat= 21
Wielkopolskie	3 Poznań+2 powiat poznański+30 powiaty ziemskie+3 miasta/powiaty= 38
Zachodniopomorskie	2 Szczecin+18 powiaty ziemskie+2 miasta/powiaty= 22
Razem:	410

Załącznik XV.

PROJEKT CENTRÓW INTEGRACJI REGIONALNEJ.

INICJATYWA OBYWATELSKA POWOŁANIA CENTRÓW INTEGRACJI REGIONALNEJ – ZARYS KONCEPCJI (01.2026)

A. Koncepcja **Centrów Integracji Regionalnej (CIR)** stanowi ambitny projekt uspołecznienia terytorialnych struktur lokalnych i regionalnych, który łączy nowoczesne zarządzanie publiczne z tradycją polskiego regionalizmu, kreując **podstawy organizacyjne samorządu społeczno-kulturalnego**. Poniżej zaprezentowano syntezę najważniejszych założeń tej idei.

1. Filozofia i tradycja

Koncepcja ta nie jest jedynie nowym modelem terytorialnej organizacji społecznej, lecz odwołuje się do głębokich **tradycji wspólnotowych** polskiej myśli społeczno-kulturalnej, wyrażonych w twórczości takich osobistości między innymi, jak:

- **Władysław Orkan** (1875-1930) i „**Związki Ziemi**”: budują tożsamość i lepsze warunki rozwoju w oparciu o wspólnotę losów oraz tradycji i kultury danego regionu.
- **Wanda Dobaczewska** (1892-1980) i projekt „**Izb Kultury**”: pełnią funkcję opiekuńczą i pomocniczą wobec lokalnych inicjatyw.

Zasada pomocniczości zakłada, że CIR rozwiązuje problemy, z którymi nie radzą sobie pojedyncze podmioty, wykorzystując **efekt synergii** i docelowo oszczędzając środki publiczne poprzez lepsze zarządzanie ofertą regionu.

CIR pełni funkcję **koordynatora**, którego celem jest zintegrowanie rozproszonych działań twórców, związków, fundacji, stowarzyszeń, bibliotek, domów kultury, muzeów. Dzięki temu unikamy dublowania zadań i marnowania energii społecznej oraz ograniczonych środków publicznych.

2. Struktura i zarządzanie (demokracja oddolna)

Model CIR zakłada **hierarchiczną**, ale w pełni **demokratyczną** strukturę:

- **Poziom gminny**: koła gminne/miejskie wybierają delegatów do Sejmiku Regionalnego Powiatu.
- **Poziom powiatowy**: Sejmik Regionalny Powiatu wybiera Zarząd Powiatowy oraz delegatów do Sejmiku Regionalnego Województwa i na Kongres.
- **Poziom wojewódzki**: Sejmik Regionalny Województwa wybiera Zarząd Wojewódzki.
- **Poziom ogólnokrajowy**: Kongres Ogólnopolski powołuje skład Centrum Integracyjnego Regionalizmu Polskiego.

Samorząd społeczno-kulturalny: Centra Integracji Regionalnej działają jako autonomiczna reprezentacja twórców, animatorów i organizacji społecznych.

3. Obszary działania (holistyczne podejście)

Centra Integracji Regionalnej mają być **forum współpracy** między trzema sektorami: terytorialnym, gospodarczym i kulturalnym. Kluczowe działy to:

- **Edukacja i nauka**: badania regionalne oraz szkolenia i rozwój kompetencji obywatelskich.
- **Kultura i sztuka**: integracja twórców i propagatorów kultury.
- **Turystyka i gospodarka**: promocja regionu i współpraca z biznesem.
- **Regionalne Huby Innowacji Społecznej**: Tworzenie przestrzeni współpracy, łączących urzędników, naukowców i lokalnych liderów w celu rozwiązywania problemów specyficznych dla danego regionu.
- **Wsparcie merytoryczne**: działy zajmujące się na przykład: a) kwestiami organizacyjnymi i prawnymi (obsługa techniczna i prawna dla małych organizacji pozarządowych, by odciążyć społeczników od biurokracji, a także inicjowanie porozumień między organizacjami oraz instytucjami), b) problemami finansowymi (Fundusz Inicjatyw Regionalnych: przyznawanie mikrograntów dla lokalnych

stowarzyszeń na projekty regionalne), c) mediami (Wydział Prasowo-Propagandowy oraz Fundusz Mediów Lokalnych i Regionalnych).

4. Cele społeczne i obywatelskie

Główną misją CIR jest budowa **silnego i zintegrowanego** społeczeństwa poprzez:

- **Przełamywanie barier:** likwidacja deficytów finansowych i organizacyjnych mniejszych jednostek.
- **Integrację społeczną:** zapobieganie polaryzacji i podziałom.
- **Edukację liderów:** kształtowanie umiejętności pracy zespołowej i myślenia perspektywicznego (strategicznego).
- **Budowę państwa obywatelskiego:** wzmacnianie podmiotowości obywatela w relacjach ze strukturami władzy i administracji publicznej.

Podsumowanie

Centra Integracji Regionalnej w tym ujęciu to „**inkubatory obywatelskości**”, które przekształcają pasywne struktury terytorialne i administracyjne w **aktywne wspólnoty**. Dzięki nim stają się one nie tylko jednostką podziału terytorialnego i administracyjnego państwa, ale żywym organizmem społecznym, zdolnym do **samostanowienia i kreatywnego rozwoju**.

B. Koncepcja **Centrów Integracji Regionalnej (CIR)** powinna ewoluować z modelu organizacyjnego w stronę kompleksowego **projektu uzdrowienia sfery publicznej i ochrony tkanki społecznej**. W dobie globalnych kryzysów CIR mają pełnić funkcję „**społecznego układu odpornościowego**”. Mogą temu służyć dodatkowe założenia tej idei, pogrupowane według kluczowych funkcji:

1. CIR jako „Tarcza Antykryzysowa” (wobec globalizacji oraz AI)

W obliczu gwałtownej transformacji (AI, globalizacja, degradacja środowiska), która niszczy tradycyjne **więzi społeczne i kulturowe**, Centra Integracji Regionalnej mają:

- **Neutralizować populizm:** przeciwdziałać ruchom reakcyjnym, które budują kapitał na strachu i gloryfikacji własnej grupy („my” kontra „oni”).
- **Redukować stres społeczny:** włączać obywateli w realny wpływ na otoczenie, co daje poczucie sprawstwa i bezpieczeństwa w niestabilnym świecie.
- **Przeciwdziałać indoktrynacji:** budować odporność na dezinformację, propagandę oraz „zdziczenie” debaty publicznej, powodowane między innymi przez banalizację agresji, seksualizację i przemoc w mediach.

2. Nowa kultura dialogu i konsensusu

Centra Integracji Regionalnej mają być przestrzenią, gdzie odmienne racje spotykają się w celu wypracowania **kompromisu**:

- **Głos „milczącej większości”:** dopuszczenie do głosu osób o racjonalnych oczekiwaniach, których narracja jest zagłuszana przez krzykliwych radykałów.
- **Włączanie marginesu:** aktywizacja grup marginalizowanych i upublicznianie tematów „wrażliwych”, które są ignorowane przez oficjalne instytucje.
- **Budowanie zaufania:** tworzenie klimatu opartego na autentyczności i odpowiedzialności, zamiast zawiści i uprzedzeń.

3. Edukacja obywatelska i prawda historyczna

Centra Integracji Regionalnej stawiają na społeczeństwo **krytyczne i nowoczesne**:

- **Demityzacja historii:** sprzeciw wobec mitologizacji narodowej sprzecznej z faktami. Edukacja oparta na wiarygodnych badaniach naukowych i prawdzie, a nie na ideologicznym „wywyższaniu się” (przeciw ksenofobii i rasizmowi).
- **Przyszłość zamiast przeszłości:** orientacja na rozwój i nadchodzące wyzwania, przy jednoczesnym szacunku dla historii, tradycji i różnorodności (hasło: „*wolni i równi w różnorodności*”).

- **Rola nauki:** wspieranie oddolnych badań regionalnych, które diagnozują realne bariery rozwoju i przyczyny ubóstwa, zamiast realizować narzucone odgórnie dyrektywy.

4. Ochrona przed etatyzmem i biurokracją

Koncepcja CIR silnie akcentuje **wolność** i **autonomię** jednostki wobec aparatu władzy państwowej i samorządowej:

- **Anty-alienacja władzy:** zapobieganie sytuacji, w której władza staje się zamkniętą grupą, dbającą o interesy partyjne, a nie o autentyczne potrzeby i dążenia mieszkańców.
- **Przeciw państwu nadopiekuńczemu:** zwrócenie uwagi, że nadmierne świadczenia społeczne oraz etatyzm i biurokracja rugują odpowiedzialność indywidualną i etos pracy, skutkując roszczeniowością.
- **Autonomia społeczna:** ograniczanie regulacji, które krępują oddolną kreatywność i prowadzą do korupcji politycznej poprzez uzależnianie obywatela od władzy i biurokracji.

5. Postulaty humanistyczne i etyczne

W centrum idei CIR stoi **człowiek** jako **indywiduum i osoba społeczna**:

- **Podmiotowość zamiast stereotypu:** traktowanie każdej osoby indywidualnie, bez szufladkowania w grupach etnicznych, politycznych czy wyznaniowych.
- **Zwalczanie „złych emocji”:** aktywne kanalizowanie agresji społecznej i obnażanie nieprawdziwych sądów.
- **Sztuka odpowiedzialna:** promowanie kultury, która łączy, a nie dzieli, utrwalając w społeczeństwie szkodliwe stereotypy.

Podsumowanie rozszerzonej wizji Centrów Integracji Regionalnej

Centra Integracji Regionalnej w tym ujęciu to **instytucje bezpieczeństwa kulturowego i obywatelskiego**. Ich celem jest stworzenie „bezpiecznej przystani” dla odpowiedzialności, racjonalności i humanizmu w świecie zdominowanym przez skrajne ideologie i chaos informacyjny. To powrót do idei **samorządności jako wolności**, gdzie wspólnota lokalna (regionalna) bierze odpowiedzialność za swój los, opierając się na prawdzie, dialogu i nauce.